

การวิจัยประเมินผล การปฏิบัติตามนโยบาย เกี่ยวกับการ เรียนรู้และใช้ภาษาไทย ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

อ.ดร. อนันต์ ทิพย์รัตน์
ผศ. ปราณีย์ ทองคำ
ผศ. ดร. วัน เดชพิชัย

ผศ. ถ้วน ขาวหนู
ผศ. พล แสงสว่าง
อ. สุเทพ สันติวรานนท์

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แม้ว่าประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ร้อยละ ๘๒.๑ จะเป็นผู้ที่เคยได้เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาไทยมาก่อนโดยเฉลี่ยคนละ ๒ ปี แต่ปรากฏว่ามีประชากรร้อยละ ๔๗ ที่ไม่นิยมพูดและใช้ภาษาไทยในการติดต่อและสร้างสรรค์กับบุคคลทั่วไป และความนิยมในการใช้ภาษาไทยจะยิ่งลดน้อยลงไปอีกเมื่อใช้กับสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางด้านภาษาไทยของประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแบบทดสอบของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนพบว่า ภายหลังจากที่ประชากรได้พ้นจากการศึกษาภาคบังคับแล้ว ประชากรส่วนใหญ่จะเกิดการถดถอยทางด้านความสามารถในการพูดและการ

ใช้ภาษาไทย จึงเป็นเหตุให้อ่าน เขียน และพูดภาษาไทยไม่ได้ (สมิทธา จิตตลดากร, ๒๕๓๐)

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้หันมาเน้นในเรื่องการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งโดยตรงและโดยทางอ้อม ได้มีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยหลายโครงการ เช่น โครงการของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ได้แก่ โครงการอบรมการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จแก่ผู้นำท้องถิ่นที่นับถือศาสนาอิสลาม โครงการเร่งรัดการศึกษานอกโรงเรียน โครงการส่งเสริมการศึกษาต่อแก่นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม โครงการส่งเสริมเยาวชนขอระบบโรงเรียน โครงการปรับปรุงการดำเนินงานการสอนวิชาสามัญและวิชาชีพในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โครงการพัฒนา

ประชาชนโครงการการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุ เป็นต้น (ศอ.บต., ๒๕๓๐)

การส่งเสริมการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาล รัฐได้พยายามทุกวิถีทางที่จะช่วยชาวไทยมุสลิมดังกล่าวให้มีความสามารถในการเรียนรู้และใช้ภาษาไทยในการดำรงชีวิตเพื่อประโยชน์ในการติดต่อสื่อสารกับทางราชการการค้าขาย และการประกอบอาชีพอื่น ๆ ตลอดจนเพิ่มพูนความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานในการศึกษาระดับสูง การส่งเสริมการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยแก่ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีขอบเขตกว้างขวางทั้งในแง่ของพื้นที่และความหลากหลายของโครงการจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งองค์ประกอบทางด้านเวลาของการดำเนินงาน แต่โครงการทั้งหลายย่อมมีผลต่อการส่งเสริมการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทย

แก่ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายเกี่ยวกับการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีความจำเป็นเพื่อที่จะทราบถึงสภาพของผลสัมฤทธิ์ ปัญหา อุปสรรค ความต้องการ และเจตคติเกี่ยวกับการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการปรับนโยบายและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กระชับและชัดเจนยิ่งขึ้น สภาพความมั่นคงแห่งชาติเล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลในเรื่องนี้ จึงมอบหมายให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ดำเนินการวิจัยเรื่องดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายเกี่ยวกับการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ๒ ระดับ ดังนี้

ก. วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายเกี่ยวกับการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ข. วัตถุประสงค์เฉพาะ

๑. เพื่อศึกษาระดับผลสัมฤทธิ์ด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังและการพูดภาษาไทยระหว่างกลุ่มตัวแปรต่อไปนี้คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพทางสังคม จังหวัด ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน

๓. เพื่อศึกษาความเป็นอิสระต่อกันระหว่างผลสัมฤทธิ์ด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยที่ผ่านเกณฑ์

กับเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพทางสังคม จังหวัด และระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน

๔. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการใช้ภาษาไทยของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๕. เพื่อศึกษาความต้องการใช้ภาษาไทย ปริมาณการใช้ภาษาไทย แหล่งการเรียนรู้ภาษาไทย และปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๖. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและวิธีแก้ปัญหาลู่อุปสรรคในการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๒ จังหวัด คือ ปัตตานี ยะลานครินทร์ จำนวน ๒,๑๖๐ คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

๑. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนเป็นข้อสอบแบบเลือกตอบและเติมคำตอบ สำหรับแบบทดสอบ

ด้านการอ่านและการเขียน แบ่งเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับ ป.๑-๒ ระดับ ป.๓-๔ และระดับ ป.๕-๖ แบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่น (KR-21) อยู่ระหว่าง ๐.๖๙-๐.๙๖

๒. แบบวัดเจตคติต่อการใช้ภาษาไทย มีค่าความเชื่อมั่น (α) ๐.๘๑

๓. แบบวัดความต้องการการใช้ภาษาไทย มีความเชื่อมั่น (α) ๐.๘๙

๔. แบบสอบถามปริมาณการใช้

ภาษาไทย แหล่งการเรียนรู้ ปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้และใช้ภาษาไทย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบเป็นรายบุคคล ผู้สัมภาษณ์เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่สามารถพูดภาษามลายูท้องถิ่นได้และผ่านการฝึกการสัมภาษณ์ มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเก็บข้อมูลในการวิจัยได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Science) เพื่อหาค่าสถิติต่อไปนี้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบไค-สแควร์ การทดสอบเอฟ และการเปรียบเทียบพหุคูณสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสามารถผ่านเกณฑ์ด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทย ร้อยละ ๘๑, ๘๔, ๖๗ และ ๕๘ ตามลำดับ (เมื่อใช้เกณฑ์ร้อยละ ๖๐ ของคะแนนเต็ม) โดยผลสัมฤทธิ์ด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยมีความสัมพันธ์กับอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคมระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์กับเพศ อาชีพ และจังหวัดที่อยู่อาศัยในระดับต่ำ

๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการฟัง และพูดภาษาไทย กลุ่มผู้ชายสูงกว่ากลุ่มผู้หญิง กลุ่มวัยรุ่นสูงกว่ากลุ่มผู้ใหญ่และกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ขึ้นไปสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาน้อยกว่ากลุ่มอาชีพค้าขายสูงกว่า

กลุ่มอาชีพทำสวน นักเรียนสูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ กลุ่มผู้นำท้องถิ่นและเยาวชนสูงกว่าประชาชนทั่วไป และประชาชนในจังหวัดปัตตานีสูงกว่าประชาชนในจังหวัดยะลาและนราธิวาส

๓. ผู้ที่มีความสามารถด้านการฟังและพูดภาษาไทยอยู่ในระดับสูงมาก ได้แก่ วัยรุ่น ผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นปีที่ ๓ ขึ้นไป ผู้ที่เป็นนักเรียน ผู้มีอาชีพรับจ้างและค้าขาย ผู้นำท้องถิ่นและเยาวชน ส่วนผู้สูงอายุมีความสามารถด้านการฟังและพูดภาษาไทยอยู่ในระดับต่ำสำหรับผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ มีความสามารถด้านการฟังภาษาไทยต่ำมากและความสามารถด้านการพูดอยู่ในระดับต่ำ

๔. ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาไทย โดยผู้ใหญ่มีเจตคติสูงกว่าวัยรุ่น ผู้สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ผู้นำท้องถิ่นมีสูงกว่าเยาวชนผู้ที่อาศัยในจังหวัดปัตตานีสูงกว่าจังหวัดยะลา

๕. ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความต้องการใช้ภาษาไทยอยู่ในระดับปานกลางแต่มีความภูมิใจที่พูดภาษาไทยได้อยู่ในระดับสูง มีปริมาณการฟังภาษาไทยในแต่ละวันปานกลาง ส่วนการพูดอ่าน และเขียนน้อย

๖. แหล่งการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้แก่ โรงเรียน สื่อมวลชน ตลาด และสถานที่ราชการ ส่วนปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้และใช้ภาษาไทย ได้แก่ ครู วิทยุ โทรทัศน์ เพื่อนบ้าน ช่างราชการ หนังสือเรียน และหนังสือการ์ตูน

๗. ปัญหาอุปสรรคต่อการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทย คือ ภาษาที่คนข้างเคียงพูด ไม่มีโอกาสได้ฟัง ไม่มีโอกาส

ได้พูด ไม่มีหนังสือพิมพ์ ไม่มีโทรทัศน์ และไม่มีโอกาสได้เขียน

ส่วนวิธีแก้ปัญหาอุปสรรคในการเรียนรู้และใช้ภาษาไทย คือ ควรให้มีการเรียนการสอนภาษาไทยหลายรูปแบบ ควรมีสื่อที่ช่วยในการเรียนรู้ ควรมีสื่อกันลิมสำหรับผู้ที่เรียนรู้แล้ว ควรสร้างโอกาสให้มีการใช้ภาษาไทยเพิ่มขึ้น ข้อเสนอแนะแก่หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง

๑. ควรกำหนดนโยบายให้มีการใช้ภาษาไทยในสถานี่ราชการให้มากขึ้น โดยพยายามให้มีการพูดภาษามลายูท้องถิ่นให้น้อยลง ซึ่งเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้มีการใช้ภาษาไทยกันมากขึ้น ในหมู่ชาวไทยมุสลิม

๒. ในด้านสื่อมวลชนควรได้ปรับปรุงให้สื่อมวลชนทุกประเภทมีส่วนส่งเสริมการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยให้มากขึ้น

๓. ควรจัดให้มีโครงการป้องกันการลืมหืมภาษาไทยอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนมาก เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับหรือจบการศึกษาระดับหนึ่งแล้วหากไม่ได้ศึกษาต่อและประกอบอาชีพอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะไม่มีโอกาสใช้ภาษาไทย

๔. ควรมีการรณรงค์การใช้ภาษาไทยแก่บุคคลที่ประชาชนในท้องถิ่นให้ความเคารพนับถือ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำศาสนา เพื่อเป็นตัวอย่างแก่บุคคลอื่น ๆ

๕. ควรจัดให้มีองค์กรกลางทำหน้าที่ประสานงานเกี่ยวกับโครงการภาษาไทยทุกรูปแบบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้มีนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนไม่ซ้ำซ้อนกัน

๖. สถาบันที่ผลิตครูสอนภาษาไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรได้จัด

ให้มีหลักสูตรการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง เนื่องจากครูที่สอนภาษาไทยในท้องถิ่นนี้จะต้องรู้เทคนิคการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

บรรณานุกรม

จำลอง สารนาท การศึกษาของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้กับความมั่นคงของชาติ เอกสารการวิจัยส่วนบุคคลเสนอวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๐๙.

ถนอม ไวยถนอมสัจย์ “รายงานการวิจัยการส่งเสริมความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้” วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๒๐.

วัน เดชพิชัย และคณะ รายงานการประเมินผลโครงการเผยแพร่ภาษาไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ปี ๒๕๓๑ เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม, ๒๕๓๒.

วิจัยการศึกษา, กอง. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. การศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับชาวไทยต่างวัฒนธรรม กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., ๒๕๓๑.

ศอ.บต. แผนงานและโครงการด้านการศึกษาและการเรียนรู้ภาษาไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ม.ป.ป. เอกสารอัดสำเนา ๒๕๓๐.

สมิหรา จิตตลดากร สถานภาพทางกรรมเมือง เศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศอ.บต., เอกสารอัดสำเนา. ๒๕๓๐.

ผู้วิจัย